

ابو عبد الله محمد بن عمر بن حسين فخر الدين الرازي (مفاتيح الغيب)
itikatta eseri, fıkıhta safii olmakla birlikte bazı konularda Mu'tezili görüşleri benimsemiştir. Büyük selauklu Devletinin bizzatı Rey'de doğduğundan oraya nispetle "Razi" denilmiştir. Kerramiler tarafından zehirlenerek vefat ettiği nakledilir. Hayatının ilk döneminde fakir son zamanlarında zenginleşti.

Babası Ömer ilk hocasıdır. Daha çok kelim ve tefsir alanında temayüz eden hâzi, tefsirini o zamana kadar yazılmamış bir tarzda yazmıştır. Genellikle dirayet metodunu kullanmakla birlikte, ayetlerle ilgili rivayetlere nüzul sebeplerine ve kıraat farklılıklarında yer vermiştir. Tefsirinde sure ve ayetler arasındaki münasebete önem vermiştir. Ona göre en doğru tefsir Kur'anın Kur'anla yapılan tefsiridir. Tefsirini Fetih sure-sinden sonra tamamlayamadığı, kalan kısmı vefatında üç sene sonra ya kâşer Şihabüddin ed-Dimeçki tarafından tamamlandığı rivayet edilir.

ابو الفداء اسماعيل ابن كثير (Tefsirül-Kur'an-ul-Azîm)

Farklı alanlarda pek çok hocadan ders alan İbni Kesir, daha çok Burhaneddin el-Fezari, Yusuf el-Mizzi ve İbn Teymiyyeden etkilenmiştir. Fıkıhta safii itikatta İbn Teymiyyeden etkilenerek Hanbeli kelamını benimsemiştir. Halifeliğin Kureysiliğini savunması dışında dini-siyasi konularda onun görüşlerine bağlı kalmıştır. İlk sufleri saygıyla anmasına rağmen tarikatleri kabul etmemiş Sii'lere karşı sert bir tavır takınmıştır.

Eseri, rivayet tefsirleri arasında yer alır, Kur'anı Kur'anla en çok tefsir eden eser olarak temayüz eder, Hadisler, sahabe ve tabiin sözlerinde önemli ölçüde yer vermiştir, İbni Kesir'in en önemli özelliklerinden birisi de rivayetler konusunda güvenilir olmasıdır. Özellikle ayet ve surelerin faziletine dair rivayetler konusunda çok hassas davranmış ve uydurma hadisleri itibar etmemiştir. İkrâdiyyat gibi Kur'an ve Sünnet'e aykırı bilgiler eserinde yer vermemiştir.

عبد الرحمن بن أبي بكر جلال الدين السيوطي (ed-Durrul-Mansur fit-Tefsiri bil-Me'sur)

Safii mezhebine mensup olan Suyuti, Sekiz yaşında hâfi olmuş, henüz çocuk yaşında İslami bilgiler okumuş, 14 yaşında eser vermeye başlamıştır. Tefsir, Hadis Tarih ve Edebiyat başta olmak üzere çeşitli ilimlerde 500'den fazla eser vermiş eserleri sahasının kaynak kitabı olmuştur. Tefsirdeki üstünlüğünü belgeleyen ilk eseri "Tefsiru Celaleyn" adıyla tanınan ve Celaleddin Mahallî'nin bizzatlığı ve Suyuti'nin temantadığı tefsiridir. Savi ve Cemal adlarında iki hasiyeci vardır.

Suyuti'nin müstakil eseri "ed-Durrul Mansur fit-Tefsiri bil-Me'sur" adını almaktadır. Rivayet metoduyla kaleme alınan ve başında gerçekleşen bu tefsir'in telif tarzı Taberiye benzemektedir. Tüm ayetlerin tefsirine yer verilmemiş, ancak hakkında rivayetler bulunan ve tefsire konu olan ayetler açıklanmıştır.

Tefsiri içindeki bazı eserleri şunlardır: ① Lübabün nukul fi esbabın nüzul ② el-itkan fi ulumil Kur'an ③ el-Le'il Mesnûa fil ehâdisil Mevzûa ④ el-Câmiul Kebir ⑤ El-Camius Sağir ⑥ Tarihul Hulefa ⑦ Tabakatul Mufessirin.

محمد بن علي بن محمد الشوكاني (Fethul Kadir el-Camiu beyne fennir Rivayeti ...)

Müfessir ve Müceddit olan Şukani, Şukani'den doğan Sâni'de vefat etti. Önceleri Zeydiyye mezhebine göre amel etsede hadislerde dinîletikten sonra uyyrakeden vazgeçti, bu yüzden mezhepsizlikle itham edildi. İtikatta Şeyhul İslam İbn Teymiyye'nin etkisinde kalerek Selef inancını benimsemiştir. Kur'an ve Hadislerde geçen Allah'ın sıfatlarını tevil ve tahrife tabii tutmamış, zahiri manalarına hamletmiştir.

Dirayet ile Rivayet metodlarını birleştiren Fethul Kadir el-Camiu beyne fennir rivayeti ved dirayeti min-ilmil tefsir" eserinde hadisçi olmasına rağmen bazı sayılı rivayetlere yer vermiştir. Peygamberler vellel ile tevessülü inker etmiştir. Buna

karşılık Mu'tezile'nin görüşlerine meyleden Zeydiyye'nin; Ahirette Allah'ın görülmesi

nazar değmesi ve günahların bağışlanması gibi Zeydiyye'nin fikirlerini reddetmiştir.

Tefsir alanında çesitli ilim dallarıyla ilgili 116 kadar kitap ve risaleleri mevcuttur.
Eserleri: 1) Edebut Taleb ve Muntahel Ereb 2) Nehyul Ertar 3) el Kavlul Mu'did fi edilletil ichtihad' vet Taklid 4) Durrus Sahabe 5) et Tuhaf bi mechebis Sa'ef 6) irtadul fuhul ila tahkikil hakki min ilmil usul 7) ed Durrul Behiyye 8) Şerhus Sudur fi tahrimil ref'il kubur.

(Ruhul Beyan) اسماعيل حقي البرسوي

Celvetiye tarikatına mensup şeyh, Müfessir ve şair den ismail hakkı bursevi kudsiye zircuhu Bulgaristan'ın sınırlarında bulunan Aydos'ta doğdu, Bursa'da yaşadığı için Bursevi nisbetini almıştır. Bir aak şeyhten Arapça, Tecvid, Farsça, Hüsnü Hat eğitimleri aldı. Şayh Mustafa Uzzaki'nin kızı ile Üsküp'te evlendi. İsmail Hakkı Bursa'ya halife olarak tayin edildikten sonra şeyhi Osman Fazlî'nin tavsiyesi üzerine İlu camii'nde ve diğer bazı camilerde vaaz vermeye başladı. K. Kerim'i Fatih'den başlayarak tefsir etmeye, vaazda söylediklerine tasavvufî yorumlar ekleyip süter zikredek ve Arapça yazarak Ruhul Beyan eserini ortaya çıkardı. Muhyiddin ibnül Arabî'ye duyduğu sevgi sebebiyle Sam'a gitti.

Ona göre Hz. Peygamber'in nübüvvet ve velayet nuru olmak üzere iki nuru vardır. Nübüvvet nuru zeriatin nurudur, velayetin nuru ise hakikatin nurudur.

Sakıp Yıldız ona ait Arapça ve Türkçe yazılı olmak üzere 127 eser belirlemiştir. Bazıları şunlardır: 1) Ta'lika adl evâilî tefsiril Beydavî 2) Serhi ala tefsiri cüz'ül ahiri lil Kadil Beydavî 3) Tefsiru Suretil Fatihâ 4) Tefsiru Amener Resul 5) Tefsiru Suretil Arş 6) Tefsiru Suretil Zelzele 7) Kitâbul Mir'at li Hakaiki Bâzil Ahadis vel' Ayat. **NOT**= Bursa Eski Yazma ve Basma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan ve İsmail Hakkı Burseviye isnat edilen Tefsiru Suretil Yusuf adlı eser Yakup Alvi'ye aittir. Manastırlı İsmail Hakkı'nın Türkçe Tefsiri Suretil Yusuf'da yanlışlıkla ona nisbet edilmiştir.

SORULAR

1) Aşağıdaki verilen seçeneklerden hangisinde de zafî mezhebine mensup müfessirler bir arada verilmiştir?

- A) Razi - İbni Kesir
- B) Suyuti - İsmail Hakkı Bursevi
- C) İbni Kesir - Muhammed Şevkani
- D) Muhammed Şevkani - Bursevi
- E) Ebu Abdillah Razi - Bursevi

2) ... tarikatı kabul etmemiş Celvetiye tarikatından hilafet almıştır... Aşağıdaki seçeneklerde verilen müfessirlerden hangileri boşluğa doldurur?

- A) Fahrüddin Razi - Bursevi
- B) Celaluddin Suyuti - Bursevi
- C) İbni Kesir - Bursevi
- D) Şevkani - İbni Kesir
- E) Bursevi - İbni Kesir

3) Aşağıda verilen seçeneklerden hangisinde de İbn Teymiyye'nin etkisinde kalanlar bir arada verilmiştir?

- A) Muhammed Şevkani - İsmail Hakkı Bursevi
- B) İsmail Hakkı Bursevi - A. Rahman Suyuti
- C) Muhammed Razi - Celaluddin Suyuti
- D) Muhammed Şevkani - İsmail b. Kesir
- E) Fahrüddin Razi - İbn Ebî Bekir Suyuti

4) Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde Kıranı Kıranla tefsir eden müfessirler bir arada verilmiştir?

- A) Bursevi - Şevkani
- B) Fahrüddin Razi - İsmail İbni Kesir
- C) Şevkani - Suyuti
- D) Suyuti - Bursevi
- E) İbni Kesir - Suyuti

5) Aşağıdaki Müfessir ve eserleri eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Muhammed b. Ömer → Melatihul Gayb
- B) Ebul Fida İsmail → Tefsirul Kur'anul Azim
- C) A. Rahman b. Ebî Bekir → el-Durrul Mansur...
- D) Muhammed b. Ali → Fethul Kadir...
- E) İsmail Hakkı Bursevi → Tefsiru Suretil Yusuf

6) ... Dinayet ve rivayet metotlarını bileştirmiştir. genellikle Dinayet metodunu kullanmıştır. Başlıklara hangi müfessirler getirilmelidir?

- A) Muhammed b. Ali Şevkani - Fahrüddin Razi
- B) Ebul Fida İsmail b. Kesir - Celaluddin Suyuti
- C) Ebu Abdillah Muhammed Razi - Bursevi
- D) A. Rahman b. Ebî Bekir Suyuti - Şevkani
- E) Şevkani - İbni Kesir